

WEDERWOORD AAN DEN HEER J. VAN GALEN

Toen bisschop Balderik den verwoesten burcht Trecht herstelde en opnieuw tot kerkburcht en hoofdzetel van zijn bisdom maakte, legde hij hiermede den grond voor de toekomstige ontwikkeling van middeleeuws Utrecht. De handelswijk of „portus”, welke aanvankelijk ontstond, moet zó dicht bij den kerkburcht (de „urbs”) zijn verzezen, dat degenen, die zich daar ophielden, bij het naderen van vijanden vlug en gemakkelijk lijf en goed konden bergen binnen bisschop Balderiks muren. In 1007 staken de bewoners de wijk in brand, omdat men bevreesd was, dat de Noormannen zich er zouden nestelen, ten einde den burcht te vermeesteren. Nu meen ik deze „portus” te mogen localiseren „in de buurt van de latere wijk Stathe”, waarbij men niet aan de overzijde van de huidige Vismarkt zal moeten denken, maar aan een terrein aan de zuidzijde van de Bakkerbrug of daaromtrent ¹⁾. Het door bij bedoelde „vrij stromende Rijnwater” zoeke men in de Oude Gracht tussen Stadhuisbrug en Viebrug, d.i. een gedeelte van den Rijnarm, welke van de Tolsteeg via de Oudelle (bij de tegenwoordige Nieuwe Gracht) met enige bochten in de buurt van de Waterstraat kwam om vandaaruit in de toenmalige Rijnbedding (met hier en daar nevenstrangen e.d.) naar de zee te stromen bij Katwijk.

In diezelfde Rijnbedding vloeyde eens ook het water van 's heren Aekets „Lijnpadsrijn”, zodat men in het tijdvak, dat de hier bedoelde twee Rijnarmen tegelijk aanwezig waren, een toestand had, welke enigermate kan beantwoorden aan de overlevering volgens de z.g. kaart van 690 (Zie Valentijn Blondeel, Beschrijving der Stad Utrecht, 1757, blz. 76). Ook de *Oudwijk-hypothese* (Maandblad, blz. 47, noot 2) past hier. Nu meent de heer Van Galen, dat de Oudwijk-hypothese onmogelijk is, omdat in de Merovingische periode de „Lijnpadsrijn” hoofdstroom zou zijn geweest (iets wat door den heer Acket in het midden gelaten was). M.i. zal men dit karakter van hoofdstroom niet zó mogen opvatten, dat de „Lijnpadsrijn” in Willibrords tijd *de enige vaarweg* zou zijn geweest. Voor Willibrords kerkenbouw en de vestiging van zijn zetel in den burcht Trecht was het immers van belang, dat de burcht geheel per schip bereikbaar was.

Misschien mag ik nog even opmerken, dat door mij *niet* beweerd is, dat de naam Stathe reeds omstreeks het jaar 1000 gebruikelijk zou zijn geweest, terwijl ik evenmin heb geschreven, dat het „novum fossatum”, d.i. het Oude Gracht-gedeelte van Gaardbrug tot een punt niet ver van de Geerteburg, bestaan zou hebben vóór 1127.

A. JOHANNA MARIS

1) Vergel. Van Voogdij tot Maarschalkambt, 1954, blz. 90.